Dnes v listě: ♦ MINISTR URBAN VE STRÁŽI ♦ ING. BC. JEŽ MANAŽEREM ROKU ♦ USNESENÍ VLÁDY Č. 405 ♦ PŘÍPRAVA TRÉNINKOVÉHO CENTRA ♦ PROPAD NA PŘÍBRAMI ♦ RADIAČNÍ OCHRANA ♦ PROPADY NA HODONÍNSKU ♦ PREZENTACE MAJETKU NA ODŘE ♦ 115 LET DOLU JEREMENKO ♦ ODBOROVÝ SNĚM ♦ OBJEVENÍ BÁŇSKÉHO STŘEDOVĚKU ♦ ÍRÁN ♦♦ UZÁVĚRKA 28. 4. 2006

DIAMO

OBČASNÍK ROČNÍK XII (XXIX) ČÍSLO 5 KVĚTEN 2006

Ministr Ing. Milan Urban

Ministr Milan Urban na inspekční cestě ve Stráži pod Ralskem

Ministr průmyslu a obchodu Ing. Milan Urban navštívil v tomto roce již podruhé s. p. DIAMO.

V lednu 2006 přijel pan ministr na o. z. SUL slavnostně zahájit provoz čistírny důlních vod na ložisku Příbram. Vybudování čistírny o kapacitě až 80 l/s je dalším významným krokem v zahlazování následků hornické činnosti v ČR. Investorem stavby a jejím provozovatelem je s. p. DIAMO a jedná se o jednu z nejdůležitějších „ekologických“ staveb realizovaných s. p. DIAMO v rámci útlumu hornictví.

Druhá inspekční cesta pana ministra Urbana vedla do oblasti Stráže pod Ralskem – do oblasti s největšími negativními důsledky těžby uranu na kvalitu podzemních vod. Pana ministra doprovázeli Ing.

Ing. Tomáš Rychtařík, ministr Ing. Milan Urban, Ing. Ilja Řihák

Jiří Havlíček, ředitel kabinetu ministra, Helena Žídková, asistentka ministra, poslanci Ing. Jitka Vojtilová, Cyril Zapletal a starosta města Stráže pod Ralskem Mgr. Jiří Vaněk.

Cílem pracovní cesty byla kontrola efektivního využívání prostředků státního rozpočtu schválených Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR pro odstraňování ekologických zátěží a návštěva provozů sanačních technologií. Impulsem k cestě pana ministra do oblasti Stráže pod Ralskem byla i skutečnost, že vláda ČR v loňském roce odsouhlasila pro urychlení postupu sanace po chemické těžbě uranu použití finančních prostředků z Fondu národního majetku ve výši 1,9 mld. Kč. Z těchto financí budou vybudovány další technologie pro odstranění kontaminace z podzemních vod.

Pracovní jednání bylo zahájeno na ředitelství státního podniku. Ředitel Ing. Bc. Jiří Jež seznámil pana ministra s celkovým rozsahem útlumu hornictví ve správě s. p. DIAMO, RNDr. Trojáčková přednesla informaci o aktivitách s. p. DIAMO při získávání dotací z fondů Evropské unie a RNDr. Slezák seznámil pana ministra s přípravou mezinárodního školícího střediska se zaměřením na výuku zahraničních pracovníků, specializovanou na cyklus těžby uranu.

Pan ministr Urban ocenil skutečnost, že s. p. DIAMO uspěl při schvalování projektu „Sanace a rekultivace území po chemickém zpracování rud v oblasti Mydlovar“ Evropskou komisí a že tento projekt bude zařazen do operačního programu „Životní prostředí a odpady“ pro období 2007 – 2013. Podpořil také přípravu dalších projektů umožňujících čerpat finanční prostředky z evropských fondů. Jedním z nich je i projekt pro oblast Stráže pod Ralskem a Hamru zahrnující likvidaci povrchových areálů po hlubinné těžbě.

Velice kladný ohlas měla u pana ministra informace o přípravě mezinárodního výukového centra. Potřeba takového střediska vyplynula z celkové situace ve světě, kde po několik desítek let byl útlum těžby uranu a dnes chybí celá generace odborníků pro tuto těžbu. Mezinárodní tréninkové centrum bude působit v rámci programu Světové nukleární university se sídlem v Londýně a je podporována Mezinárodní agenturou pro atomovou energii, Agenturou pro jadernou energii OECD a dalšími organizacemi. Tato činnost s. p. DIAMO je aktivně podporována Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR.

Pracovní cesta pokračovala prohlídkou vyluhovacích polí a zde přímo na místě získal pan ministr od ředitele o. z. TÚU Ing. Tomáše Rychtaříka podrobnou informaci o procesu chemické těžby uranu na ložisku Stráž a celém technologickém postupu sanace. Součástí odborného výkladu byla také informace o nově připravovaných investičních akcích hrazených z finančních prostředků bývalého Fondu národního majetku. Jedná se o výstavbu NDS 10, výrobu síranu hlinitého – 2. stavbu, zpracování matečných louhů, sanační vrty a konečné řešení odkaliště Stráž pod Ralskem.

Dále následovala prohlídka stávajících sanačních technologií s odborným výkladem, prohlídka odpařovací stanice a prohlídka

Ing. Bc. Jiří Jež, Robert Dušek, Cyril Zapletal, ministr Ing. Milan Urban, Ing. Jitka Vojtilová

technologie přepracování kamence na síran hlinitý. Zde pan ministr ohodnotil kladně zejména skutečnost, že výsledný produkt, tj. síran hlinitý, je komerčně využíván pro výrobu hnojiva ve Spolaně Neratovice.

Na závěr návštěvy proběhla tisková konference, na které pan ministr zhodnotil návštěvu na s. p. DIAMO. Jednoznačně konstatoval, že je mimořádně spokojen s prací našeho podniku. Ocenil snahu podniku získávat i další finanční zdroje nad rámec státního rozpočtu, tj. finance ze zdrojů EU a získávání prestiže s. p. DIAMO na mezinárodním poli.

Ministr Ing. Urban, Mgr. Vaněk, Ing. Bc. Jež, Ing. Rychtařík

POKRAČOVÁNÍ NA STR. 2

Ing. Bc. Jiří Jež, ředitel s. p. DIAMO se stal finalistou soutěže „Manažer roku 2005“ a zvítězil v kategorii „Manažer odvětví Projektové poradenství a ekologie“

Ing. Bc. Jež

Vyhlášením nejlepších manažerů vyvrcholilo 20. dubna 2006 v Praze na Žofíně několikaměsíční hodnocení a posuzování manažerských kvalit jednotlivých kandidátů na vítěze v soutěži „Manažer roku 2005“. Mezi oceněnými kandidáty je i ředitel s. p. DIAMO, Ing. Bc. Jiří Jež, který se stal nejen finalistou soutěže, ale získal nejvyšší ocenění v odvětví „Projektové poradenství a ekologie“.

Při této příležitosti panu řediteli upřímně blahopřejeme a přejeme mu další úspěchy. Zároveň jsme se zeptali na dojmy ze soutěže:

Jaký význam má pro Vás osobně získané ocenění?

Z ocenění mám velkou radost a velice si ho vážím. Beru ho jako ohodnocení celého podniku, protože bez mimořádně kvalitní práce většiny spolupracovníků bych nemohl takové ocenění dostat. Ocenění pro mne tedy znamená důkaz toho, že státní podnik DIAMO je kvalitní firmou.

Co toto ocenění znamená pro DIAMO?

Náš podnik je v oboru ekologie a sanačních prací realizovaných v rámci útlumu hornictví v ČR největší firmou. Je specializovanou firmou zejména na problematiku čištění důlních vod a zkušenosti v tomto oboru překračují rámec České republiky. Získání ocenění v odvětví ekologie umožní dostat tyto skutečnosti do povědomí větší části manažerské a odborné veřejnosti a podtrhne ještě více význam s. p. DIAMO v tomto oboru. Rozhodně se tímto oceněním zvyšuje důvěryhodnost firmy hospodařící s prostředky státního rozpočtu.

Ing. Bc. Jež přebírá diplom manažera roku

Ministr Milan Urban na inspekční cestě ve Stráži pod Ralskem

Ministr Ing. Urban a Ing. Šrýtr na velíně odparky

Ing. Bc. Jež, ministr Ing. Urban a Cyril Zapletal na tiskové konferenci

POKRAČOVÁNÍ ZE STR. 1

rodní úrovni. Na navštívených provozech zaujala pana ministra nejen technická úroveň a profesionální přístup zaměstnanců, ale také např. pořádek na pracovišti.

Při odjezdu ze Stráže pod Ralskem vyslovil pan ministr Urban poděkování všem zaměstnancům s. p. DIAMO za kvalitně odváděnou práci.

RNDr. Kamila Trojáčková

Přípravná schůzka Mezinárodního tréninkového centra ve Stráži pod Ralskem

Dennis Stower, Vladimír Beneš, Jan Trojáček, Zdeněk Šrýtr Steven Kidd, Robert Price a Jan Slezák u odparky

U zatláčecího vrtu

V týdnu po Velikonocích proběhla v Praze a ve Stráži pod Ralskem schůzka přípravného výboru Mezinárodního tréninkového centra technologií těžby uranu. Schůzky se zúčastnili zástupci: pan Steve Kidd, ředitel strategie a marketingu WNA (World Nuclear Association – Světové nukleární sdružení) se sídlem v Londýně, pan Robert Price, expert OECD/NEA (OECD/Nuclear Energy Agency – Agentura pro nukleární energii OECD) se sídlem v Paříži, a pan Dennis Stover, prezident ENERGY METALS Corporation, Oklahoma, USA. Státní podnik DIAMO reprezentovali pánové Jan Trojáček a Vladimír Beneš z o. z. TÚU a Jan Slezák z ŘSP.

Myšlenka využití zkušeností s. p. DIAMO v těžbě a zpracování uranu na přípravu specialistů ze světa vznikla na podzim roku 2004 a reálné obrysy byly dány v roce 2005. Od prosince 2005 se projekt připravuje a měl by být spuštěn na podzim roku 2006.

Schůzka byla závěrečnou etapou přípravy, kde všichni účastníci připomínkovali návrhy vzniklé na předchozích jednáních a byl vytvořen plán zajištění činnosti tak, aby mohl být první mezinárodní tréninkový kurz spuštěn v průběhu září 2006.

V současné době jsou rámcově připraveny kurzy na podzemní loužení uranu, připravují se kurzy alkalické úpravy, podzemního dobývání uranu a systémy průzkumu na uran založené na zkušenostech uranového průmyslu v ČR i ve světě.

Tréninkové centrum by mělo využít zkušenosti a infrastrukturu České republiky pro úspěšnou prezentaci s. p. DIAMO, ale i ČR. Vedle toho budou využity zkušenosti mezinárodních expertů tak, aby centrum pomáhalo při přípravě specialistů ze zahraničí pro rozvíjející se trh s uranem při zajišťování budoucích potřeb jaderné energetiky po více než 20 letech deprese a stagnace.

U širokoprofilového čerpacího vrtu

Návštěva na vyluhovacím poli

Podrobnější článek o mezinárodním tréninkovém centru bude publikován po zpracování všech materiálů v průběhu měsíce května.

Věříme, že se dobrou myšlenku podaří úspěšně realizovat k prospěchu všech zúčastněných.

RNDr. Ing. Jan Slezák, asistent ředitele s. p. – mezinárodní vztahy

URGP 4

Právě vychází 4. číslo odborného měsíčníku Uhlí, Rudy, Geologický průzkum. Z obsahu: Severočeské doly, a. s., Ing. Vít Šabach: Zkušenosti z provozu skládkových strojů na Dolech Nástup v Tušimicích. Eurogas, a. s., Ing. Kamil Podzemský: Zajištění stavebních objektů v Orlové proti pronikání důlního metanu. Moravské naftové doly, a. s., Zdeněk Fifka, Marián Zákopčan, Ing. Peter Kozár a Ing. Petr Sovius: Problematika průniku plynu do těžebních a úvodních panicových kolon plynových sond a podzemního zásobníku plynu. Profil společnosti MUS, a. s.

Prof. JUDr. Ing. Roman Makarius: Nové požadavky na odbornou kvalifikaci a odbornou způsobilost pracovníků v hornictví. Ing. Václav Vašek: Hodnota a užití uhelných zásob situovaných vně územně ekologických limitů těžby. Ing. Marcela Šafářová: Komplexní využití hnědého uhlí a jeho perspektivy. Doc. Ing. Petr Konečný, Ing. Jiří Ptáček a Ing. Břetislav Petr: Výsledky řešení projektu ČBÚ č. 22/2003 „Vedení důlních děl ve vlivu přídatných napětí v okolí ochranných pilířů jam a překopů v dolech s nebezpečím otřesů. Ing. Petr Urban a doc. Ing. Václav Hudeček: Porovnání zjišťování nebezpečí průtrží uhlí a plynů na dolech Ukrajiny a České republiky. Ing. Beata Stehlíková a Ing. Marcela Malindžáková: Perspektivy ekonomického zhodnotenia popolčekov – tuhého odpadu z energetiky. Dále číslo obsahuje rubriky Z domova, Osobní zprávy a Recenze.

Usnesení vlády ČR č. 405

Dne 12. dubna 2006 bylo přijato usnesení vlády ČR číslo 405. V tomto usnesení schválila vláda České republiky složení hodnotící komise na výběr dodavatele akcí „Výstavba NDS 10“, „Zpracování matečných louhů“ a „Výroba síranu hlinitého 2. stavba“.

Současně vláda odsouhlasila realizaci akcí „Konečné řešení odkaliště Stráž pod Ralskem“ a „Sanační vrty 2. etapa“ vlastními silami DIAMO, s. p.

V praxi to znamená, že byl učiněn další nezbytný krok k postupné realizaci sanačních staveb tak, jak byly schváleny v Usnesení vlády České republiky č. 621 ze dne 25. května 2005. Celkově se jedná o pět staveb v následujícím stupni projektové připravenosti:

- „Zpracování matečných louhů“ – byl vybrán dodavatel projektové dokumentace pro územní řízení a stavební povolení. Realizace stavby by měla být zahájena v první polovině roku 2007.
- „NDS 10“ – v průběhu letošního roku bude vybrán dodavatel projektové dokumentace a stavba bude zahájena na začátku roku 2008.
- „Výroba síranu hlinitého – 2. stavba“ pro stavbu bylo vydáno stavení povolení. Její realizace záleží na vyřešení balastních složek v kamenci. V případě úspěšného dořešení této otázky bude stavba zahájena v roce 2007.
- „Sanační vrty 2 etapa“ – pro stavbu bylo vydáno stavební povolení a vrtné práce budou zahájeny v průběhu května letošního roku.
- „Konečné řešení odkaliště Stráž pod Ralskem“ – pro stavbu je zpracována projektová dokumentace a probíhá proces E. I. A. Konkrétní stavební práce budou zahájeny na začátku roku 2007.

Dokončení realizace jednotlivých staveb je naplánováno na období 2010 – 2012. Po jejich zprovoznění bude vyváděno z horninového prostředí až 100 tisíc tun kontaminantů ročně. Tím bude splněna nezbytná podmínka k ukončení celé sanace do roku 2035.

Ing. Tomáš Rychtařík

Propad historického dolu Eliáš

Důl Eliáš se připomíná již před rokem 1553. Nalézá se v Příbrami na Zdaboři v blízkosti šachty Drkolnov, známé renovovaným vodním kolem. Při průzkumných pracích v oblasti dolu Drkolnov byla opětovně do prostoru bývalého dolu Eliáš v roce 1833 polo-

Začátek propadu

žena důlní míra. S největší pravděpodobností nebyly v 19. století na dole Eliáš žádné práce. Druhé patro sledné chodby od jámy Drkolnov po žíle Wolfgang středověký důl Eliáš podfáralo v hloubce cca 80 m pod povrchem až ke Zdabořské jámě, zaražené v roce 1857. Vzhledem k malému obsahu užitkových kovů byly průzkumné práce v této oblasti ve druhé polovině 19. století zastaveny.

Historický důl Eliáš těžil s největší pravděpodobností železité rudniny, obsahující hematit, limonit a krevel a současně není vyloučena ani těžba Pb–Zn rudnin s obsahem Ag.

Vlastní propad

Propad byl nahlášen telefonicky vlastníkem pozemku v pátek 31. března 2006. Téhož dne proběhlo úvodní ohledání, zajištění ohroženého prostoru výstražnou páskou a pořízení fotodokumentace.

V pondělí 3. dubna byla tato událost nahlášena na OBÚ Příbram. Ústí propadu bylo překryto dřevěným povalem, změřena hladina vody pod terénem – 3,8 m a hloubka šachty – 18,5 m. Původní propad měl průměr 0,2 až 0,3 m, obtrháním byl zvětšen na 2 metry.

V současné době probíhá zaměření propadu do jednotného souřadnicového systému (JTSK) a dohledání archivní dokumentace.

Propad jsem navštívil ve čtvrtek 6. dubna ve 13 hodin s Ing. Josefem Kovářem a mezerou v povalu jsem pořídil fotodokumentaci ústí jámy nad hladinou vody. Hovořili jsme s majitelem pozemku panem Podzimkem. Žádné projevy důlní činnosti v minulosti jejich rodina nezaznamenala, blízká díra v zemi byla vykopána kvůli hašení vápna. Ing. Kovář vysvětloval majiteli možnosti, jak mohlo k propadu dojít.

Zajištění propadu povalem

Otázka nejbližších dnů je, nakolik bude po tání klesat hladina vody a zda bude možno ověřit případné rozfárání jámy po žíle Wofgang, na jejímž výchozu na den byl důl Eliáš v 16. století rozfárán.

Vlastní propad

Po vyhodnocení získaných údajů bude zpracován návrh na konečné zabezpečení propadu. S největší pravděpodobností bude proveden prostý zásyp inertním materiálem a není vyloučeno překrytí propadu železobetonovou deskou s kontrolním a dosypacím otvorem.

Otto Hejnic
Ing. Josef Kovář

Radiační ochrana

Rok 2005 byl devátým rokem existence zákona č. 18/1997 Sb., atomový zákon, který uvedl do života principy a praxi radiační ochrany, jaderné bezpečnosti a havarijní připravenosti a systémy ochrany osob a životního prostředí před nežádoucími účinky ionizujícího záření. Zákon a prováděcí vyhlášky k němu postulují povinnosti držitele povolení: sledovat, měřit, hodnotit, ověřovat a zaznamenávat veličiny, parametry a skutečnosti důležité z hlediska jaderné bezpečnosti, radiační ochrany, fyzické ochrany a havarijní připravenosti. Rok nebyl ničím

Ing. Němec, Ing. Jurda, Ing. Hemer, Ing. Šteflová

výjimečným. Odštěpné závody DIAMO, s. p., které provozují radiační činnosti na pracovištích III. kategorie ve sledovaných a kontrolovaných pásmech při těžbě a zpracování uranové rudy, při provozu dekontaminačních stanic průběžně a soustavně zajišťovaly radiační ochranu rozsahem odpovídajícím pracovním činnostem. Týmy specialistů při zajištění soustavného dohledu nad radiační ochranou věcně vycházely ze schválených programů monitorování životního prostředí a programů monitorování veličin, parametrů a skutečností důležitých z hlediska radiační ochrany. Programy monitorování, schválené SÚJB Regionální centrum Kamenná, přesně definují rozsah těchto sledování, měření, hodnocení, ověřování a zaznamenávání veličin, parametrů a skutečnost. Programy monitorování obsahují klasické kvarteto, tedy monitorování pracovišť, kdy se ověřuje účinnost radiační ochrany před zevním i vnitřním ozářením cestou podrobného měření příkonu dávkového ekvivalentu, objemových aktivit a dalších veličin. Osobní monitorování, které slouží k určení osobních dávek sledováním, měřením a hodnocením individuálního zevního i vnitřního ozáření jednotlivých osob osobními dozimetry. Monitorování výpustí a jiných cest uvolňování radioaktivních látek do životního prostředí, které se uskutečňuje sledováním, měřením, zaznamenáváním a hodnocením veličin a parametrů charakterizujících uvolňované látky. Slouží ke kontrole dodržování povolených výpustí nebo podmínek povolení a k včasnému zjištění a zhodnocení případných úniků a jejich důsledků na obyvatelstvo v okolí pracoviště a na životní prostředí. Jako poslední je monitorování okolí pracoviště. To se uskutečňuje sledováním, měřením, hodnocením a zaznamenáváním veličin a parametrů charakterizujících pole ionizujícího záření a výskyt radionuklidů v okolí pracoviště, zejména dávkových příkonů, aktivit, objemových aktivit a hmotnostních aktivit.

SÚJB Regionální centrum Kamenná se soustavně věnuje kontrolní činnosti na odštěpných závodech DIAMO, s. p. V roce 2005 vykonali lokalitní inspektoři celkem 44 kontrol. Z toho 16 na GEAM, o. z. a TÚU, o. z. a 12 na SUL, o. z. Tyto dílčí kontroly byly završeny celoroční průřezovou kontrolou zahájenou 21. 3. 2006 na SÚJB Regionální centrum Kamenná podpisem protokolu o zahájení kontroly: za SÚJB Ing. M. Hemer a za DIAMO, s. p. RNDr. K. Trojáčková. Při zahájení kontroly byly předány dokumenty za odštěpné závody ve formě Z-03-ŘP-sp-22-01 „Vyhodnocení programu monitorování a dodržování ustanovení vyhlášky SÚJB č. 307/2002 Sb. o radiační ochraně o. z. za rok 2005." Závěrečné projednání předložených zpráv bylo stanoveno na 5. 4. 2006 na ŘSP DIAMO, s. p., ve Stráži pod Ralskem. Jednání byli přítomni pracovníci SÚJB RC Kamenná vedeni jejím vedoucím Ing. M. Hemerem, Ing. J. Šeflová, Ing. M. Jurda a Ing. M. Němec: za DIAMO, s. p., Ing. Bc. J. Jež, RNDr. K. Trojáčková, MUDr. P. Krákora, ředitelé odštěpných závodů a jejich spolupracovníci. Jednotlivě po o. z. byly projednány zprávy z nichž vyjímám:

TÚU, o. z., v oblasti monitorování pracovišť a osobního monitorování, bylo monitorováno 7 kontrolovaných pásem (KP), 16 sledovaných pásem (SP) a 53 ostatních pracovišť. Na pracovištích bylo provedeno celkem 6 572 měření. Na uvedených pracovištích pracovalo 46 radiačních pracovníků kategorie A v kontrolovaných pásmech a dále 98 zaměstnanců kategorie B. Při osobním monitorování nedošlo k překročení referenční úrovně. Při monitorování pracovišť v KP a SP pásmech došlo za celý rok k překročení vyšetřovací úrovně (VÚ) ve 2 případech. Ing. J. Štěrba dokladoval, že maximální efektivní dávka pracovníka kategorie A na povrchovém pracovišti za pětileté období je na 26 % limitu. RNDr. L. Neubauer presentoval monitorování okolí a výpustí s těmito výsledky: Nebyly překročeny žádné referenční úrovně, byly provedeny všechny odběry dle stanoveného plánu. Bylo provedeno celkem 1918 měření na 7 výpustích do vod a ovzduší. O. z. má v registru 58 bodů pro sledování a měření povrchových a podzemních vod, ovzduší a povrchu. Za rok 2005 došlo k překročení roční efektivní dávky pro jednotlivce z obyvatelstva v Novinách pod Ralskem v hodnotě 50,5 ěSv.

SUL, o. z. představil výsledky celoročního sledování v jednotlivých kapitolách. Ing. Z. Skála dokladoval, že všechna měření stanovená programem pro oblast monitorování osobního i pracovišť byla provedena. Monitorování probíhalo ve 2 KP, 4 SP a 8 ostatních pracovištích. Bylo provedeno celkem 1901 měření pro 14 radiačních pracovníků kategorie A a 29 radiačních pracovníků kategorie B. Při osobním monitorování nebyla překročena žádná z referenčních úrovní. Při monitorování pracovišť došlo celkem v 17 případech k překročení VÚ a zásahové úrovně (ZÚ) 2 x. Maximální roční efektivní dávka u pracovníka kategorie A se přiblížila hranici 22 %. Ing. J. Smetana uvedl informace o monitorování výpustí a okolí. V databázi je vedeno celkem 458 měřících bodů, z toho je pro monitoring vod určeno 318 míst, pro monitorování ovzduší 117 a pro monitorování sedimentů 23. V hodnoceném roce bylo provedeno celkem 3 692 měření. Při monitorování výpustí došlo k překročení ZÚ ve vodách v oblasti Příbram v 18 případech. Na jiných sledovaných lokalitách došlo k překročení ZÚ v 16 případech. Při monitorování okolí bylo zjištěno překročení ZÚ 3 x a VÚ v 35 případech.

Ing. Dr. Jelínek, Ing. Jež ml., Z. Gregor, Ing. Čumpl, Ing. Koscielniak, Ing. Sedláček a MUDr. Krákora

Zástupce **GEAM**, o. z., Z. Gregor konstatoval, že v oblasti monitorování osob i pracovišť byl plán splněn. Osobní monitorování radiačních pracovníků kategorie A pomocí OD ALGADE bylo pro 370 zaměstnanců měsíčně, OD TLD pro 80 zaměstnanců měsíčně. Byla monitorována podzemní pracoviště, z toho 25 na postupu a 138 ostatních pracovišť a měřících míst. Bylo sledováno 252 pracovišť na povrchu. Počty dozimetrických měření a odběrů vzorků v podzemí a na povrchu mají následující skladbu: radon 3 760, aktivita v prachu 1 800, gama záření 10 388, kontaminace 6 039, kontrola materiálů 3 400 měření. Ing. J. Jež ml. seznámil přítomné s výsledky monitorování výpustí a okolí. Plán monitorování byl splněn.

Každý odštěpný závod měl svého posuzovatele z řad inspektorů, kteří se vyjadřovali k celé zprávě a žádali vysvětlení či doplnění některých informací. Ve valné většině případů dostali uspokojivé odpovědi. Ty, které se nepodařilo, dostatečným způsobem obhájit jsou uvedeny v závěrech protokolu o kontrole radiační ochrany na DIAMO, s. p., za rok 2005. S protokolem byli seznámeni zástupci o. z. a ŘSP. Protokol podepsali za SÚJB Ing. M. Hemer a za DIAMO, s. p. Ing. Bc. J. Jež.

Výsledky kontroly SÚJB Regionální centrum Kamenná za rok 2005 prokázaly, že DIAMO, s. p. věnuje maximální pozornost činnostem na úseku radiační ochrany. Zprávy předložené o. z. byly SÚJB hodnoceny velmi příznivě.

MUDr. Pavel Krákora

Propadliny v Jihomoravské lignitové pánvi

Staré zátěže po těžbě lignitu na Hodonínsku spravuje od 1. 4. 1992 s. p. DIAMO, o. z. GEAM, provoz JLD Hodonín, následník bývalých Jihomoravských lignitových dolů s. p. Hodonín.

Jihomoravská lignitová pánev o rozloze cca 320 km² je součástí neogenní výplně vídeňské pánve. Dnešní obrys moravské a slovenské části vídeňské pánve vznikl začátkem tortonu, kdy na východě začal stoupat hřbet Malých Karpat.

Jihomoravská lignitová pánev je tvořena tzv. kyjovským a dubňanským souslojím.

V kyjovské – spodnopanonské sloji je vyvinuta jedna dobyvatelná sloj se dvěma vrstvami nepropustného uhelného jílu v počvě a ve stropu. Lignitová sloj má mocnost do 4 metrů s jedním až třemi proplástky v centimetrových vrstvách.

Bázi dubňanské – svrchnopanonské sloje tvoří taktéž hlavní sloj o mocnosti do 4 m. Tato sloj má 2 – 4 několikacentimetrové proplástky, v počvě a stropě modravý bobtnavý jíl.

Nad stropovými jíly obou souslojí jsou 30 – 50 m mocné zvodnělé jílové a pískové vrstvy, zvané prašnice. Pod podložními jíly o mocnosti 6 – 7 m se nachází vrstva zvodněného písku.

Kyjovská sloj se dobývala v hloubce do 100 m, dubňanská sloj v hloubce do 200 m.

Otvírkové chodby dosáhly nejvyšší hloubky 260 m, ale vlastní těžba v této hloubce již nebyla realizována kvůli enormním tlakům, pro něž nebyla vyvinuta technologie dobývání.

Ložisko lignitu v Jihomoravském revíru po jeho objevení v předminulém století (traduje se, že první lignit z výchozu sloje byl objeven a použit za doby napoleonských válek) bylo dobýváno pouze hlubinným způsobem. Za tímto účelem byla postupně vyražena řada vyhledávacích štol a šachtic, v pozdějších letech i hlubších jam pro otvírku a exploataci ložiska.

V průběhu prací byla v minulosti postupně prováděna i likvidace provozních jednotek. Mnohdy se však prováděla živelně, takže se nedochovaly všechny potřebné doklady o likvidaci. Teprve od 50. let minulého století pokračovala likvidace důlních děl dle platných předpisů a nařízení.

Vzhledem k nerentabilnosti těžby a nezajištěnému odbytu byl v roce 1991 zahájen na základě Usnesení vlády ČR č. 267/1991 útlum těžby. V prvé fázi se jednalo o likvidaci dolu Dukla Šardice (1991 – 1994), dále dolu 1. Máj II Dubňany (1994 – 1996) a neefektivní části dolu Mír Mikulčice (1995 – 1996). Efektivní část dolu Mír Mikulčice byla v roce 1995 zprivatizována.

V minulosti docházelo, ale i v současnosti dochází, u vyražených důlních chodeb a po exploataci lignitu v relativně malých hloubkách pod povrchem, k poměrně častým negativním poklesům, projevujícím se na povrchu. Po opuštění důlního díla dochází vlivem přitížení nadloží v období po značných dešťových srážkách a hlavně pak v jarních obdobích po tání sněhu k zavalení a zaplnění vyrubaného prostoru a zejména křížů chodeb nadložními, méně soudržnými horninami. Na povrchu se vytváří nepravidelné nálevkovité propadliny různé hloubky, šířky a objemu. Během první fáze rozvalování se vytvoří v porušeném nadloží přirozená klenba, která má přibližně tvar paraboloidu. Za určitých (optimálních) podmínek vyplní závalový materiál volný prostor, neboť v důsledku nakypření zaujme větší objem, než v přírodním stavu. Pohyb nadloží pak přestane a v takovém případě nedojde k deformaci povrchu. Tento stav však bývá většinou dočasný a nemá trvalý charakter. Není výjimkou, že se nové propadliny objevují v lokalitách, kde hornická činnost končila před 50 až 100 lety.

Propadlina v Šardicích

Propadliny v Hovoranech

Jednou z činností provozu JLD je zajistit sanační a likvidační práce jako řešení následků bývalé hornické činnosti. V rámci řešení lokálních sanací a rekultivací (do 1 ha) pak na základě oznámení vlastníků či uživatelů dotčených pozemků, resp. na základě zjištění z vlastních kontrol důlních děl zajišťuje provoz JLD vlastní likvidaci propadlin.

Před zahájením prací se zajistí ohrazení a označení dotčeného místa (zákaz vstupu), dále se provede zaměření propadliny a situace se zaznačí do příslušných důlních map.

Následuje jednání s vlastníky, resp. uživateli pozemků, o povolení vstupu na pozemky při vlastní likvidaci propadliny a v případě způsobené škody o úhradu této důlní škody.

V případě propadlin malého rozsahu, u nichž náklady na likvidace nepřesáhnou 100 tis. Kč, se zajistí dodavatel likvidačních prací a následně se propadlina zaveze. U těchto akcí je náhrada nákladů obvykle prováděna do výše skutečně vynaložených nákladů. Likvidace spočívá v zasypání propadliny do výše 60 cm pod povrchem inertním výplňovým materiálem, dále se naveze 20 cm podorniční vrstvy a 40 cm ornice.

U propadlin většího rozsahu – nad cca 400 m³ se provede polohopisné a výškopisné zaměření a situace se zakreslí do důlních map. Na základě zaměřeného objemu se zpracuje rozpočet likvidace. Vzhledem k tomu, že náklady obvykle převýší 100 tis. Kč, se provede poptávkové řízení pro realizaci zásypu propadliny (minimálně 3 firmy). Způsob zásypu je obdobný jako u propadlin menšího rozsahu. Ve zvláštních případech se zpracuje projekt likvidace, dle něhož se po schválení provede vlastní likvidace.

Likvidaci pak následně realizuje dodavatel vybraný na základě nejnižší cenové nabídky.

Za poslední období byly realizovány sanační práce na likvidaci těchto propadlin:

- rok 2002: 15 propadlin bývalého dolu Obránci míru Hovorany, 1 propadlina bývalého dolu Vlasta Ratíškovice,
- rok 2003: 4 propadliny bývalého dolu Dukla Šardice, 2 propadliny bývalého dolu Theodor Ratíškovice, 1 propadlina bývalého dolu Obránci míru Hovorany,
- rok 2004: 16 propadlin bývalého dolu Ivanka Hovorany, 1 propadlina bývalého dolu Obránců míru Hovorany,
- rok 2005: 2 propadliny bývalého dolu Julius Šardice a 2 propadliny bývalého dolu Dukla Šardice, 9 propadlin bývalého dolu Všemoc Boží Hovorany,
- rok 2006: 2 propadliny bývalého dolu Dukla Šardice, 1 propadlina bývalého dolu Vlasta Ratíškovice a 2 propadliny bývalého dolu Markus Čejč.

Náklady na likvidaci propadlin jsou hrazeny z neinvestiční dotace státního rozpočtu v rámci útlumu hornictví, zajišťované s. p. DIAMO.

Všechny likvidované propady se pravidelně ročně kontrolují. V případě potřeby se operativně provede jejich dosyp.

Ing. Josef Kouřil, vedoucí provozu JLD Hodonín
Ing. Ivo Tichý, tech. pracovník útlumu a služeb

Propadliny u Šaradic

Prezentace nakládání s majetkem

Již pátým rokem se v sídle odštěpného závodu ODRA pořádalo setkání vedení závodu a pracovníků MPO se zástupci územně samosprávných celků, ve kterých se nachází dobývací prostory a majetek státu (nemovitosti), se kterým má DIAMO, státní podnik právo hospodařit. Setkání proběhlo v sídle o. z. ODRA v Ostravě Vítkovicích dne 14. 4. 2006.

Mimo zástupců obcí a městských obvodů byli pozváni také zástupci Magistrátu města Ostravy, Karviné a Krajského úřadu Moravskoslezského kraje. Vedoucí o. z. ODRA Ing. Josef Havelka a náměstek ředitele s. p. pro výrobu Ing. Marian Böhm přivítali účastníky setkání – zástupce Ministerstva průmyslu a obchodu, Ing. Jiřího Bise, náměstka ministra průmyslu a obchodu a Ing. Zbyška Sochora, ředitele odboru hornictví, zástupce agentury pro regionální rozvoj, CZECHINVESTU, kanceláře zmocněnce vlády a o. z. SAP.

Byly připomenuty hlavní činnosti DIAMO, s. p., o. z. ODRA, které spočívají v:

- Technické likvidaci utlumených dolů.
- Čerpání vody pro ochranu ložiska černého uhlí.
- Likvidaci a sanaci po hornické činnosti.
- Komerční činností spojené s využitím majetku a převody nemovitostí
- Řešení SDD a monitoring.
- Komerční činnosti spojené s výstupem důlních plynů.
- Spolupráci s MK ČR, záchranou památek.

Ing. Sochor, Ing. Bis, Ing. Böhm, PaedDr. Mojžíšek, Ing. Holeček, Ing. Matušinský

- Vyplácení rent a deputátů a ostatních obligátních částek bývalým zaměstnancům v utlumované části OKD.

Dále DIAMO, s. p., o. z. SAP zajišťuje likvidace Lagun Ostramo.

V průběhu prezentace bylo zdůrazněno, že činnost odštěpného závodu končí zahlazením následků hornické činnosti, demolicí budov, sanací a rekultivací, zmírněním ekologických škod. Po té následuje logický převod majetku novému nabyvateli, k realizaci záměrů dle příslušných územních plánů obcí. DIAMO, státní podnik se nezabývá revitalizací území po stránce projekční, stavební ani realizační.

Dále byl prezentován přehled areálů, včetně těch, které již byly od roku 2002 převedeny, ať už prodejem, bezúplatným převodem nebo darem. Účastníkům setkání byly také zveřejněny postupy a doby trvání těchto převodů.

Do letošního roku byly státním podnikem DIAMO bezúplatně převedeny 2 areály. Jedná se o areál Cingr a odval Jan Maria. Areál Cingr v katastrálním území Michálkovice byl převeden na Národní památkový ústav a odval Jan Maria, v katastrálním území Slezská Ostrava na státní podnik Lesy ČR. Areál František, v k. ú. Horní Suchá byl převeden darovací smlouvou na obec Horní Suchá. Dále byly převedeny darem – část areálu Heřmanice na ÚMOb Slezská Ostrava, část areálu Přívoz na Statutární město Ostrava a část areálu Žofie na Město Orlová. V areálu Žofie bylo převedeno 12,783 ha pozemků, 3 budovy a 11 staveb nepodléhajících zápisu do katastru nemovitostí.

V současné době jsou připravovány bezúplatné převody nemovitostí na Město Petřvald a Městský obvod (ÚMOb) Slezská Ostrava.

Na Město Petřvald se budou převádět pozemky v okolí areálu Pokrok, které nesouvisí s hornickou činností a pro DIAMO, s. p., o. z. ODRA jsou nepotřebné. Podklady k převodu těchto nemovitostí byly odeslány do Dozorčí rady s. p. DIAMO ke schválení.

Na ÚMOb Slezská Ostrava je připravován převod pozemků přiléhajících ke správní budově v areálu Heřmanice, tato již byla v minulosti na obec převedena. Pod těmito pozemky je umístěna splašková a dešťová kanalizace mající charakter veřejné kanalizace, která ústí do čističky odpadních vod v majetku Statutárního města Ostrava. Tato kanalizace byla v minulosti vystavěna pro napojení osady Liščina (není v majetku s. p. DIAMO) na tuto čističku odpadních vod. O správu této kanalizace projevila zájem firma Ostravské vodárny a kanalizace, a. s.

Na setkání byly také nabídnuty starostům obcí a městu Ostrava objekty, které jsou ve správě odštěpného závodu ODRA a jsou pro jeho činnost nadále nepotřebné. Jednalo se vesměs o správní budovy a objekty v areálech – Bezruč, Pokrok, Heřmanice a Šverma.

Dále byly nabídnuty k převodům areály Plavicí jámy v Orlové a areál Šverma v Mariánských Horách.

V areálu Šverma se řeší dílčí prodeje pozemků, které přiléhají k objektům cizích vlastníků. Tyto pozemky jsou těžko prodejné a jsou navíc zatíženy stavebními uzávěrami likvidovaných jam.

V neposlední řadě byly nabídnuty starostům a Statutárnímu městu Ostrava pozemky před areály Paskov, Barbora, Heřmanice a Šverma, na kterých se nacházejí zastávky veřejné hromadné dopravy. Tyto zastávky již neslouží svému původnímu účelu a údržba pozemků kolem nich zatěžuje odštěpný závod nezanedbatelnými náklady.

DIAMO, státní podnik, odštěpný závod ODRA má ve své správě v současné době 30 areálů. Celková rozloha těchto areálů je cca 245 ha. V areálech se nachází 385 budov a cca 100 jiných stavebních objektů, z nichž je 125 určeno ke komerčním účelům.

Průběh jednání jednoznačně ukázal, že tato setkání přispívají k rozvoji vzájemné informovanosti a udržování korektních vztahů při vzájemné spolupráci mezi zástupci územně samosprávných celků a DIAMO, s. p.

Ing. Marian Böhm

Areál Jeremenko má 115 let

Sídlo odštěpného závodu Odra v Ostravě slaví 115. výročí založení dolu.

Pro zvyšující se potřebu černého uhlí v hutnickém průmyslu a železniční dopravě byl 25. května 1891 založen ve Vítkovicích nový důl pod názvem Nová jáma (Neuschacht). Zakladatelem byly Spojené Vítkovické kamenouhelné doly. Název dolu byl v roce 1895 změněn po synovi majitele Alberta Rothschilda na Jáma Louis. V roce 1892 se začala hloubit těžní jáma a s pravidelnou těžbou se začalo v roce 1896. Pro dělníky i techniky se v letech 1895–1899 vybudovala hornická kolonie, tzv. stará a v letech 1907–1913 další nová hornická kolonie. V obou koloniích bylo celkem 77 domů. Těžba uhlí se postupně zvyšovala a během první světové války se těžilo ročně až 250 tisíc tun černého koksovatelného uhlí, vesměs pro koksovnu Vítkovických železáren.

V letech 1922–1929 byla prohloubena větrní jáma a pro těžní jámu byl postaven nový parní těžní stroj o výkonu 1500 koňských sil. Ve 30. letech byla těžní jáma prohloubena na úroveň 7. patra do hloubky 819 metrů. Během druhé světové války byl Důl Louis součástí koncernu Herrmann Göring Werke a 1. 1. 1942 byl přejmenován na Zeche Steinböck. Počátkem roku 1943 bylo zahájeno hloubení jámy č. 3 a do června 1944 se dosáhlo hloubky 133 metrů. Další válečné události však omezily investiční výstavbu a hloubení jámy č. 3 ukončily.

Po ukončení druhé světové války se důl vrátil k názvu Jáma Louis, ale k 8. 12. 1946 byl přejmenován na počest velitele sovětské armády, která osvobodila Ostravu, na Důl Generál Jeremenko. V rámci organizačního opatření byl Důl Generál Jeremenko přiřazen 1. 4. 1958 k Dolu Hlubina a byl vytvořen nový národní podnik. Dne 30. 4. 1970 byl přejmenován na Důl Maršál Jeremenko, tohoto aktu se A. I. Jeremenko zúčastnil osobně i se svou manželkou.

Pokračovalo hloubení jámy č. 3, které bylo dokončeno v roku 1966, na konečnou hloubku 1061,85 metrů. Tím se stal Důl Maršál Jeremenko jedním z nejhlubších dolů v OKR. Do hlavy kladivové těžní věže byl instalován elektrický těžní stroj KOEPE s motorem 2500 kW a těžním zařízením skip–klec. Měl čtyři nosná a dvě vyrovnávací lana. Byl konstruován pro těžbu z hloubky až 1245 metrů. Uvažovalo se, že do hlavy těžní věže bude instalován druhý těžní stroj o stejném výkonu.

Na základě státní direktivy byla zdejší těžba utlumena a ukončena k 31. 12. 1992. Za dobu trvání Jámy Louis (později Dolu Maršál Jeremenko) vytěžil důl 28,540 mil. tun kvalitního koksovatelného uhlí.

Dnes Důl Maršál Jeremenko slouží jako vodní jáma pro celou ostravskou část revíru. Na kótě –370 m jsou v jámě č. 1 instalována tři čerpadla, každé o výkonu 175 l/sec. s výtlačnou výškou 651 metrů, čerpadla se dopravují do podzemí jamou č. 3, která slouží jako vtažná, jáma č. 2 byla zasypána.

Povrchové objekty jsou převážně součástí s. p. DIAMO, sídlí zde odštěpný závod ODRA.

Kladivová těžní věž jámy č. 3 je vysoká 53 metrů a má vyhlídkový ochoz ve výšce 43 metrů. Po likvidaci podobné těžní věže Dolu Petr Bezruč na Slezské Ostravě v roce 2002 byla prohlášena tato těžní věž za kulturní památku ČR.

V roce 1952 se při těžbě našel ve sloji Osmana na 5. patře zkamenělý kmen stromu o délce 2,5 metru a průměru 30 cm. Tento unikátní nález byl v roce 1992 věnován do sbírek Vysoké školy báňské v Ostravě.

Návštěvníci s. p. DIAMO, o. z. ODRA mají možnost si na chodbách prohlédnout fotografie objektů uzavřených dolů OKR, které spadají pod uvedený závod. Jsou zde také vystaveny kopie historických důlních map. Originály map jsou uloženy v Moravském zemském archivu v Brně a nejstarší mapa důlních měr je z roku 1895.

Důl Maršál Jeremenko (dříve Jáma Louis) vznikl před 115 lety. Nemá tak bohatou historii jako jiné doly v ostravské části ostravsko-karvinského revíru, přesto se zapsal svou činností nejen do historie města, ale i do historie hornictví.

Vítězslav Hettenberger

Jáma Luis v roce 1910

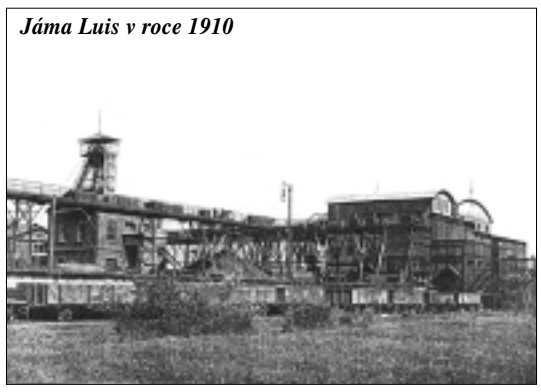

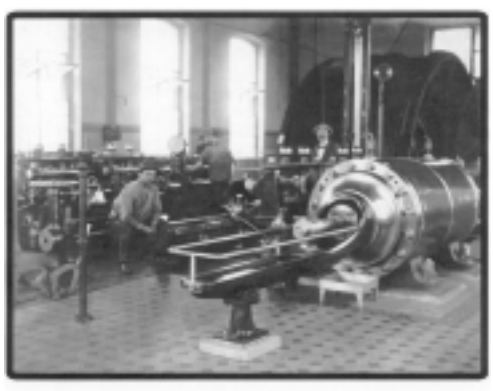

Kladivová věž Jeremenko

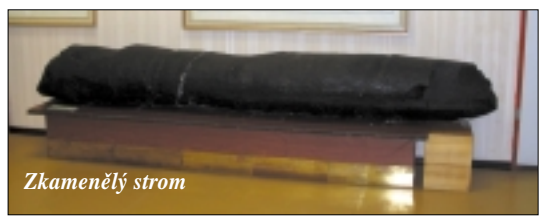

Zkamenělý strom

Projednání výsledků monitoringu životního prostředí

Pravidelné projednání výsledků monitoringu a stavu složek životního prostředí v působnosti s. p. DIAMO za rok 2005 se letos konalo 25. dubna na o. z. SUL Příbram. Zúčastnili se jej odpovědní zástupci všech odštěpných závodů a ředitelství státního podniku. Po projednání se uskutečnila prohlídka vybraných lokalit a sanačních staveb ve správě o. z. SUL Příbram. Odbor ekologie ŘSP tímto děkuje o. z. SUL za spolupráci a vytvoření podmínek pro úspěšný průběhu jednání. Bližší informaci o výsledcích monitoringu životního prostředí za uplynulý rok přinese některé z příštích čísel tohoto listu.

Ing. Pavel Vostarek

Konference ČSJ v Nymburku

Ve dnech 28. a 29. března 2006 uspořádala Česká společnost pro jakost (ČSJ) v pěkném prostředí Sportovního centra v Nymburku konferenci pod názvem „Partnerstvím k úspěšnosti“. Na toto setkání byli pozváni manažeři a auditoři jakosti, EMS a HACCP, ale také technici, jejichž úloha je v systému managementu jakosti nezastupitelná.

Ing. Orlíková

Za státní podnik DIAMO se konference účastnili Ing. Horčík a Ing. Apeltauer z odboru systému managementu organizace ŘSP, odštěpný závod Sanační práce reprezentovali Ing. Orlíková a Ing. Juchelka, vedoucí odboru techniky a inženýringu sanací.

Program konference se první den po úvodním společném jednání rozpadl do práce ve čtyřech sekcích, jejichž náměstem byly oblasti:

- automobilový průmysl a cesty k excellenci,
- nové aspekty systémů řízení jakosti,
- bezpečnost potravin,
- životní prostředí.

V posledně jmenované sekci „Životní prostředí“, jejíž jednání řídila Ing. Monika Čiperová, auditorka EMS z ČSJ, vystoupila Ing. Orlíková s prezentací „Černá skvrna Ostravy“ doplněnou videosnímkem, v níž představila starou ekologickou zátěž laguny Ostramo z různých úhlů pohledu. Přednáška, která zahrnovala historii vzniku ekologické zátěže, pohled obyvatel a státní správy v Ostravě na existenci lagun, podíl s. p. DIAMO na řešení zátěže, environmentální vlivy činností a aktuální stav přípravy sanace, se setkala se značným zájmem účastníků sekce.

Druhý den konference pokračoval setkáním v klubech. Zástupci s. p. DIAMO se zapojili do práce v klubu EMS, kde probíhala odborná diskuse nad tvorbou havarijních plánů a jejich praktickým využitím v oblasti ochrany životního prostředí. Téma bylo zvoleno aktuálně vzhledem k účinnosti nové vyhlášky MŽP o náležitostech havarijního plánu č. 450/2005 Sb. od 1. května 2006.

Klubová setkání pak byla následně vyhodnocena na závěrečném společném jednání, jehož součástí bylo i vystoupení Ing. Pavla Ryšánka z ČSJ s prezentací na téma „Změny v Národní ceně ČR za jakost“. Od roku 2006 se cena uděluje ve dvou sektorech – podnikatelském a veřejném. Hodnocení v programu ceny je rozděleno do čtyř stupňů, přičemž druhého stupně – ocenění výkonnosti organizace – dosáhl státní podnik DIAMO v loňském roce.

Ze dvou dnů, strávených v areálu situovaném na břehu řeky Labe, jsme si odvezli mnoho nových poznatků a inspiraci pro zlepšování systému managementu organizace. Příjemné dojmy při cestě domů 29. 3. odpoledne nám bohužel zatlačil do podvědomí pohled na stoupající hladiny vodních toků v Čechách i na Moravě, předzvěst bezprostředně následující povodně.

Ing. Alena Orlíková, představitelka vedení pro EMS o. z. Sanační práce

ODBORY

ZDE UVEDENÉ MATERIÁLY VYJADŘUJÍ NÁZORY ODBORÁŘŮ A NEMUSEJÍ SE SHODOVAT S NÁZORY REDAKCE

Jednal III. sněm OS PHGN v Luhačovicích

V souladu se Stanovami odborového svazu zaměstnanců hornictví, geologie a naftového průmyslu proběhlo dne 27. 4. 2006 jednání III. sněmu tohoto odborového svazu. Zúčastnilo se jej 55 delegátů s platným rozhodujícím hlasem (pozváno bylo 55 delegátů, účast 100 %).

Na pořadu jednání bylo celkem 15 bodů, k nimž materiály byly delegátům zaslány v elektronické podobě s dostatečným předstihem, takže jednání bylo věcné a stručné bez vážnějších kolizních momentů.

Kromě procedurálních záležitostí (schválení programu sněmu, volby komisí) byly na pořadu jednání projednání plnění rozpočtu a zpráva o činnosti svazu na rok 2005, dále projednání návrhu rozpočtu na rok 2006, stanoviska Revizní komise svazu k čerpání rozpočtu za rok 2005 a k návrhu rozpočtu na rok 2006. Pro nás je důležité, že v činnosti svazu je zvláštní pozornost věnována i problémům odborářů našeho státního podniku DIAMO, což je obsaženo i v Prioritách svazu po V. sjezdu.

Nejdůležitějším bodem kromě uvedeného byl návrh Rady svazu na majetkové vyrovnání se Severočeským sdružením Most, které požádalo 15. 12. 2005 o majetkové vyrovnání v souvislosti s vystoupením z OS PHGN a přestupem ke Svazu energetiků. Sněm zmocnil Radu k jednání ve věci majetkového vyrovnání s SčS Most tak, aby dopad majetkového vyrovnání nenarušil stabilitu hospodaření svazu. Svaz přitom uznává legitimitu požadavku SčS Most.

Dále sněm vyhověl požadavku Nezávislého odborového svazu občanských sdružení o přistoupení k OS PHGN.

Jednání sněmu jsem se zúčastnil jako delegát s hlasem rozhodujícím za odborové organizace přímo sdružené pod Radu OS PHGN, a to za naši ZO, dále za odborové organizace na o. z. GEAM a SUL z DIAMO, s. p., a za ZO Dolu Mír Mikulčice.

Jan Hajíček

Ze vzpomínek Ing. Kolka

Ing. Miroslav Kolek, CSc., je jedním z autorů odborné publikace Rudné a uranové hornictví České republiky. Byl u začátků těžby uranu v Jáchymově a v Horním Slavkově, v technických a řídících funkcích pracoval na všech větších uranových lokalitách. Posíláme mu naše noviny. Nedávno nám napsal:

Je krajně nebezpečné, když se stařec, jako já, dostane k psacímu stroji. Rozepíše se, vzpomínka stíhá vzpomínku a neví, kdy přestat.

Začnu vzpomínkou na Jardu Gabriela, plánovače v dřevních dobách Trutnova a Dolní Rožínky. Pomenší, ale sporý, zkušený a spolehlivý technik, mistrně hrál mariáš. Nu a ten Jarda Gabriel, když se vracíval z pracovních jednání na tehdejší Ústřední správě v Jáchymově nebo později v Příbrami, vyprávěl s trochu zatrpklým úsměvem, že se mu tam smějí, že veze celý plán kovu Rožínky v aktovce. A vidíte – kdeže loňské sněhy jsou, řekněme si s Villonem –, ta Rožínka je všechny slavně přežila a stala se unikátem.

Rád bych se zde upřímně vyznal z vděčnosti osudu či prozřetelnosti, že i mně bylo umožněno působit v prvopočátcích Rožínky. Považuji těžbu uranu za vysokou školu geologie, hornictví, úpravnictví a Rožínka patří k těm nejnáročnějším. Bylo o tom přesvědčivě dost napsáno a hovořeno. Chci přispět dvěma náměty.

První je technicko – ekonomický a týká se efektivnosti investic, zejména v hornictví. Je to, jak známo, jedna s nejsložitějších a nejobtížnějších kapitol ekonomie. Uvedu příklad.

Když jsem počátkem šedesátých let přecházel z Rožínky na Geologický průzkum, dostali jsme v té době životně důležitý úkol – nalézt a ověřit v souladu se světovým trendem nová ložiska uranu tzv. hydrogenního typu. Současně v téže době zadala vláda rudnému hornictví úkol rozvinout těžbu cínu. My jsme v šedesátém sedmém vezli první kontejner koncentrátu ze Stráže na MAPE Mydlovary, a v té době byl rozvoj těžby cínu víceméně ještě v přípravě.

Jedná se tedy o rychlost a komplexnost vyhledávání a osvojení ložisek současně s minimalizací rizika vynaložených nákladů. Zatím vyčerpávající, chladnokrevně objektivní zpracování této problematiky postrádám a jsem přesvědčen, že by bylo nejen poučením, ale i obohacením ekonomické vědy.

Druhý námět se týká lidí. Byli jsme v prvopočátcích Rožínky zajímavá parta, složená ze tří skupin. První jsme tvořili my Trutnováci, popřípadě Chotěbořáci, ve druhé byli Jáchymováci, kde v té době probíhal útlum těžby, a ve třetí byli místní. Každá skupina přišla se svými návyky a obyčeji, se svými představami o budoucnosti a nebylo snadné spojit tyto rozdílné přístupy a zájmy ve prospěch kolektivu. Podařilo se to. Stálo by to za malý sociologický rozbor, sociologickou studii, která by při nejmenším obohatila regionální historii a po zásluze by přispěla k ocenění rožíneckého kolektivu, kterého si velmi vážím a kterému přeji do příštích let Zdař Bůh!

Ing. Miroslav Kolek, CSc.

U Zámečku na Vysoké

Pomník Antonína Dvořáka

Velikonoční pochod

Hornický spolek Prokop v Příbrami pořádal v sobotu 15. dubna 2006 svůj již tradiční Velikonoční pochod. Vycházelo se z Dolu Marie, šlo se po struhách a lesem na Vysokou, kde si účastníci prohlédli Zámeček, kde pobýval hudební skladatel Antonín Dvořák. Zpáteční cesta vedla přes Narysov, Žežičky na Drkolnov, s prohlídkou vodního kola. Po návratu začalo v hornické hospůdce na Marii Velikonoční posezení s občerstvením a hudbou.

Příbramským mělkým podzemím do středověku

V pátek 7. dubna 2006 dopoledne fárám s Ing. Josefem Kovářem výtahem zabudovaným ve staré čáchovně Dolu Anna do březohorského podzemí. Na pásku mám akumulátorovou důlní lampu, její reflektor přes rameno. Součástí zajišťovacích pracích důlních děl vodního patra štoly – Alterwasserlaufstollen jsou i tři stupňovité Petrské stařiky nazývané „Tajné jámy“. Na štole došlo k závalu v místech, kde se kříží s Protiklonnou žilou. Není vyloučeno, že na této žíle, v minulosti zaměňované s Matkobožskou se nalézá středověký „Starý nálezný důl“ se štolou „Matky Boží“. Rozrážky v sanovaném závalu a další rozfárání sz a jv směru tomu nasvědčují. O závalu a jeho zmáhání jsme psali v březnovém a zářijovém čísle novin DIAMO v roce 2005. Pro snazší dopravu materiálu (písku, drti) do podzemí slouží poslední ze tří průzkumných vrtů. Podle projektu „Sanace závalu na Protiklonné žíle“ byl zával zlikvidován a v současné době se dokončují další zajišťovací práce Vodního patra mezi doly Anna a Vojtěch, aby k 1. červenci 2006 mohla být štola a přilehlé důlní prostory zpřístupněny návštěvníkům.

Voda byla hlavním nepřítelem horníků. Její nezvladatelné přítoky znemožňovaly těžbu do větších hloubek. Pro snazší odvodňování revírů se razily dědičné štoly. Nástupkyní dědičné štoly Karla Boromejského v úrovni 1. patra se v roce 1859 stala v úrovni 2. patra štola císaře Josefa II. tzv. Erbstollen po směrné délce 7,8 km (se všemi překopy k jednotlivým jamám revíru – 21,906 km). Její ražba byla zahájena zmáháním staré Dušnické štoly v roce 1789.

Zároveň ale voda byla, před nástupem páry, největším pomocníkem havířů. Byla vedena z báňských rybníků až na vodní kola, která poháněla těžní stroje, úpravárenská zařízení a důlní čerpadla. Při ražbě vodní štoly se procházelo stařinami po bývalé středověké těžbě.

Na samém počátku byl propad silnice na Březových Horách a při zajišťování podzemních prostor proti dalším propadům byla znovuobjevena důlní díla z 1. poloviny 16. století, některá z nich pravděpodobně i starší.

Po staletích je znovu pohledově přístupná spodní Petrská jáma. Hodně tu prší, kapky vody se na fotografii ve světle fotoblesku lesknou. Z bezpečí za řetězovou zábranou vypadá jako náhle otevřená propast minulosti.

Spojovací chodbu nadpatří 1. patra mezi doly Anna a Vojtěch kolem Petrské jámy bylo nutno rozšířit, aby tudy člověk normálního vzrůstu bezpečně prošel. Podobně jsou lokálně rozšířené původně středověké štoly na zlato v Jílovém.

Prapůvodní ale je chodbice, která se šplhá nahoru a zatáčí, jak sledovala odžilek. V téhle středověký horník napůl seděl, napůl ležel a mlátkem a želízkem, tedy v moderní mluvě kladivem a majzlíkem, vylamoval žílu z hlušiny. Svítil si olejovým kahancem, a protože tehdejší denní postup se počítal v centimetrech, vylamoval jen vyloženě nejnutnější profil. A co vylámal, vytahoval z díla v koženém měchu za sebou. Takhle vypadalo dlouhá staletí vlastní dobývání rudy.

Není divu, že pozdější havíři, když narazili na stařiny, věřili na Permoníky – pidimužíky, protože postavy normálního vzrůstu by měly problémy se v tak úzkých prostorách pohybovat. Ohřívání skály ohněm, aby se rozpraskala, šlo použít jen na větších důlních komorách. Teprve použití střelného prachu v hornictví po roce 1720 pomohlo vlastní dobývací práce výrazně zrychlit.

Je to zvláštní pocit, Vodní štola symbolizuje fortelnost 18. a 19. století. Je znát, jak ji tehdejší důlní měřiči pečlivě vytyčili, jak solidně jsou některé její části vyzděny, je to propočítaná inženýrská práce. A najednou na vás jukne magické 16. století, kdy dobývací prostory asi nejvíc připomínaly krasové jeskyně.

Naše cesta pokračovala k Vojtěšské jámě. Celkem jsme na tomto vodním patře prošli kolem pěti komor vodních kol z různých období. Nejstarší se nachází u Petrských jam (kolem roku 1750).

V Příbrami bude brzo k vidění ucelený průřez historií rudného hornictví. Na povrchu Ševčinského dolu jsou vystaveny dobývací a dopravní mechanismy z posledních let. Akumulátorová důlní mašinka odveze návštěvníky k jámě Prokop, kde jsou na dobývce nainstalovány staré důlní vrtačky. Anenský a vojtěšský parní těžní stoj připomenou éru páry.

Vodní kolo na Drkolnově a společně s Alterwasserlaufstollen mezi doly Anna a Vojtěch osvětlí doby pohonu vodou a umožní budoucím návštěvníkům nahlédnout do nejstarších historických důlních děl.

Zdánlivě banální propad komunikace I/18 na Březových Horách z 20. května 1996 inicioval významné sanační a zajišťovací práce zpřístupňující i jednu z nejstarších etap příbramského hornictví.

Ing. Josef Kovář a Otto Hejnic

Zajišťovací práce na Protiklonné žíle

U Petrských jam

Petrská jáma

Zajišťovací práce pokračují

Chodbice ze středověku

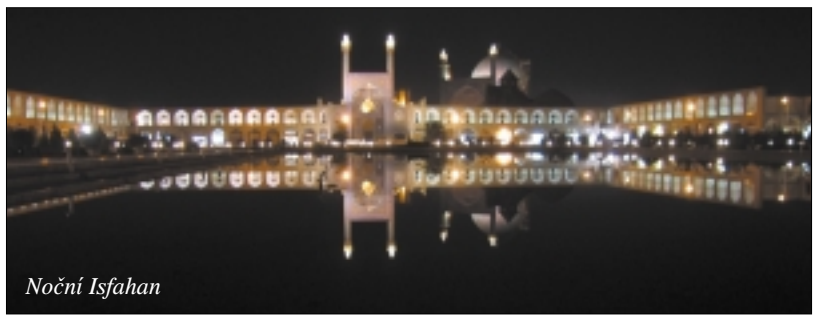
Noční Isfahan

DOKONČENÍ

Další zastávka v Isfahanu byla u malíře miniatur. Své obrázky tvořil na destičky z drcené a nějakým tmelem spojené velbloudí kosti. Obrázky byly jen s orientální tématikou a krajinky a květiny. Ale moc se nám to líbilo.

Uprostřed Isfahanu je obrovské obdélníkové náměstí a kolem jsou podloubí plné krámků se vším možným. Prostě bazar, ale velice čistý, malebný a příjemný. Kromě tepaných měděných výrobků, kůže, drahokamů a zlata a stříbra se zde dalo sehnat vše, co si člověk vymyslel.

Postupně jsme navštívili dílny kovotepců, tiskařů látek, zlatníků, krejčích a byli jsme rádi, že se nikdo nechodí dívat, jak pracujeme my. Na rozdíl od arabských bazarů nás nikdo neobtěžoval.

Školačky

Velmi pikantní byla večeře. Průvodkyně Farzenah nás dovedla do skutečně perské restaurace, kde nejsou stoly a židle, ale vyvýšené dřevěné plochy, pokryté koberci, na kterých se sedí se zkříženýma nohama. V naší kóji jsme byli tři Češi a Francouz. Boty zůstaly odloženy a my jsme začali soukat nohy pod sebe. U někoho to prostě nešlo, někoho to bolelo, navíc jsme byli od rána na nohou, tak to bylo i cítit. A do téhle pohody mezi nás nanosili šiškebab, rýži, zeleninu a čaj. Chudák Francouz se nemohl na své talířky ani dostat.

Neděle 13. 11. se obzvlášť vydařila. Už nám bylo jasné, že naši íránští kolegové nejsou jen tak běžní báňští vzdělanci. Celkem nás bylo jedenáct, sedm Maďarů, tři Češi a jeden Francouz. S námi jeli řidič, průvodkyně a dva Iránci. Oba nás nespouštěli z očí. Když jsme se vzdálili fotit, hned jeden přiběhl, poklepal na rameno a mile řekl, kde je skupina, abychom se neztratili. Večer jsme se jim schválně rozcházeli na tři strany a kluci tajní měli dost práce nás nahánět zpět do houfu. Postupně jsme z nich vytáhli, že oba byli dlouho v Rusku, jeden studoval také u nás, asi v Brně. Bylo jasné, že nám rozumí.

Dalším cílem naší cesty byl povrchový důl firmy Bama co. na těžbu zinku a olova, asi 30 km za městem. Přijeli jsme do hor, kde firma Bama měla 3 lomy a úpravnu. Vedení firmy sídlilo u jednoho z lomů a přijalo nás v tělocvičně, hale na basketbal. Čekalo tam na nás 52 lidí, včetně ředitele a 4 policistů nebo vojáků. V asi hodinovém projevu jsme byli seznámeni se vším důležitým o těžbě a úpravě rudy. Následovalo malé občerstvení a velmi přívětivé rozhovory v jednotlivých skupinkách, kde nám odpovídali na všechny naše dotazy.

Terénními auty nás odvezli na okraj lomu, kde byla zřízena vyhlídka se zábradlím v národních barvách, vlajkou a stolkem s občerstvením. Všech 52 osob jelo samozřejmě s námi, co kdybychom se chtěli ještě na něco zeptat. Lom byl velkolepý, perfektně vedený, vybavený světovou technikou, jen nás nepustili na dno. Škoda.

Zde jsme si povídali také s doprovázejícími vojáky. Jeden z nich uměl anglicky a dvěma svým podřízeným vše překládal. Měl řadu informací o ČR, o Havlovi, rozpadu ČSR, fotbalistech, určitě víc, než my o Iránu. Hovor se tím překladem zdržoval, tak jim postupně přestal překládat. Jeden okamžitě zmizel a přivedl šéfa. Ten řekl něco v perštině a zase bylo vše doslovně překládáno.

Následoval přesun na úpravnu, kde k 52 pořadatelům přibylo dalších 22 a další 3 vojáci. Úpravna byla zcela běžná, používala flotaci. Za zmínku stojí tamní vodní hospodářství. V areálu úpravny je bazén, do kterého jsou sváděny veškeré vody z lomů a tyto jsou používány v úpravně, a tak není potřeba žádný přívod vody.

Oběd se podával v podnikovém bistru, překvapením byl šiškebab, tentokrát 40 cm dlouhý. Opravdu upřímně jsme se radovali.

Odpolední program začal tam, kde jsme včera skončili, tedy na náměstí. Překvapil mě jen krámek s vojenským materiálem. Koupil jsem kolegům dvě vojenské čepice

20. hornický světový kongres v Íránu

Ing. Josef Havelka

Mešita v Isfahanu

Lom

s íránským znakem. Radost mě přešla, když jsem později přemýšlel, co řekneme na letišti celníkům.

Pozdě večer se dostáváme na rituální trénink zápasníků. Jedná se o místní druh zápasu a také trénink připomíná spíš velmi náročný tanec než sport. Skupina zápasníků při rytmu bubnů žonglovala s velmi těžkými kuželkami, dělala kliky do rytmu, ve strhujícím tempu rotovala kolem vlastní osy a nikdo si ani neuvědomoval, že už cvičí hodinu a půl.

Pondělí 14. 11. jsme znovu v péči našich tajných. Postupně navštěvujeme dvě mešity a dvě muzea. Velkým zpestřením je skupina malých děvčátek, tak z druhé třídy, která si hrají přímo na náměstí a potom s učitelkami odchází stejným směrem jako my. Jsou zahalena stejně jako všechny ostatní ženy, ale jejich šátky jsou žluté a oči září mládím a štěstím. Předháněla se, které se nechá dříve vyfotit a vesele se na nás smála. Učitelky měly na hlavách černé šátky a nevěnovaly nám jediný pohled.

Po obědě v obrovské jídelně, kde kromě šiškebabů měli i rybu, jsme rádi, že průvodkyně vyslyšela naši prosbu a vyvezla nás na nejvyšší bod nad městem, kde fotíme Isfahan v zapadajícím slunci.

Stavujeme se také na hřbitově padlých v Iránsko–Irácké válce. Na každé straně zahynulo asi půl milionu vojáků. Těm nejmladším bylo 13 let. Každý hřbitov je smutné místo, ale zde ani nikdo neleží, jen trubková konstrukce s fotkou a náhrobní kámen připomíná, že byl naprosto zbytečně zmařen lidský život.

Symbolický hřbitov

V čajovně

Perská restaurace

Večer trávíme v čajovně, kde se kouří vodní dýmky. Kouří i docela mladé dívky a překvapivě si všichni říkají o focení. Jen fotky jsou nějak matné, protože ani blesk nedokázal prosvítit tu spoustu kouře. Všichni popíjeli čaj a sladili si ho úlomky cukru, nebo je vkládali do úst a zalévali čajem. V Íránu není kostkový cukr, protože kostky jsou výplod západní civilizace.

Letadlo do Teheránu letí až pozdě večer. Naši dva tajní se námi loučí těsně před odchodem k letadlu, s tím, že poletí až dalším. To naše bylo skoro prázdné.

V úterý 15. 11. jsme zpátky v tom strašném hluku. Bereme si taxi a odjíždíme k lanovce do hor. Převážnou část dne trávíme horskou túrou, jdeme po vrstevnici směrem na východ. Bylo to velice příjemné rozloučení s Teheránem, ale zase jsme ho viděli jen malou část. Kolem 22. hodiny odjíždíme na letiště, a protože nám končí vízum o půlnoci, snažíme se dostat včas přes odbavení. Razítko na vízum dostávám přesně ve 23:55. Jsem zachráněn. Do půl třetí sice čekáme na letadlo, ale už jsme v tranzitu a strašně se těšíme domů. Let proběhl hladce a v Paříži už jsme vlastně skoro doma. Když nám cestou do Prahy nabídli kávu bez smetany a cukru, protože v Paříži stávkovali zásobovači a na palubě byla jen voda a káva, bylo jasné, že už jsme doma v Evropě.

Ing. Josef Havelka
předseda Českého národního komitétu při IOC

Hornické míry a váhy

Z nejedné publikace významného českého historika hornictví, PhDr. Ladislava Jangla, se staly učebnice a pracovní pomůcky již pro dvě generace báňských techniků, montanistů, geologů, speleologů a všech ostatních, kteří se ve svém zaměstnání i při mimopracovních aktivitách setkávají s hornictvím v Českých zemích. Z prací vydaných sekretariátem sympozia Hornická Příbram ve vědě a technice uveďme například čtyři díly z celkem pětidílné edice České horní právo, dvoudílný Báňsko – historický slovník německo – český, český Hornický slovník, stejně jako spoluautorství českého překladu Peithnerova Pokusu o politické a přírodní dějiny českých a moravských dolů z roku 1780.

V současné době PhDr. Jangl pracuje, se svou obvyklou precizností, na tématu obzvlášť obtížném, totiž na katalogizaci, výkladu a vzájemných vztazích hornických měr a vah používaných v Českých zemích od středověku do přelomu 19. a 20. století, tedy do zavedení metrické soustavy. Tato problematika je černou můrou snad každého, kdo se někdy pokusil o přesnější interpretaci délkových, plošných, objemových či váhových údajů uvedených ve starých písemných a mapových pramenech. Středověká i novověká hornická metrologie nebyla zdaleka jednotná a byla výrazně ovlivněná dobou, regionem, druhem a účelem měření, používanými báňskoprávními normami a konečně i vzděláním a původem toho, kdo měření prováděl. PhDr. Jangl se rozhodl sumarizovat a dát odborné veřejnosti k dispozici na zhruba 250 stranách po desítky let získávané poznatky z této oblasti. O připravované publikaci říká:

„Světové zásoby nerostných surovin se postupně vyčerpají. Evropská ložiska nerostných surovin byla postupně opuštěna, nová nejsou. Zvýšení světových cen umožní rentabilní dobývání chudších částí starých ložisek rud i uhlí i u nás. V roce 2000 jsem počítal, že k takové situaci dojde za 30 – 50 let. Ukazuje se, že k tomu dojde podstatně dřív. Navíc v Česku existuje přes 4 000 poddolovaných území. Na značné části leží dávno opuštěné doly, propadání ohrožuje inženýrskou i bytovou výstavbu na povrchu.

Noví geologové a báňští technici získají znalost ložisek i rozsahu jejich dosavadní exploatace pouze ze zachovalé dokumentace. Bez znalosti širokého spektra starých hornických měr a vah ji nelze interpretovat, a to ani na těch dolech, které zůstávaly v provozu později (např. Jáchymov, Příbram, Kutná Hora, malé separátní pánvičky uhlí), protože jsou nově zdokumentovány jen částečně, případně jen hlubší obzory.“

Dosavadní odborná literatura k tomuto tématu není četná. Měl jsem možnost vybrané kapitoly z připravované práce číst. Je v nich shromážděno mimořádně velké množství faktografického materiálu. O to cennější je, že PhDr. Jangl svá konstatování dokládá podrobnými odkazy na historické prameny, takže případný budoucí badatel může na jeho práci navázat a rozšiřovat ji o další poznatky.

Ač současná tržní doba příliš nepřeje neziskovému sektoru a bude ještě řadu let trvat, než se podaří v montanistice dosáhnout publikačního potenciálu, který kdysi představovalo Národní technické muzeum v Praze a sekretariát sympozia Hornická Příbram ve vědě a technice, je třeba, aby připravovaná publikace PhDr. Jangla nezůstala pouze v rukopise a aby se našel co nejdříve její vydavatel.

RNDr. Jiří Vosáhlo

Tišnovská burza do 31. ročníku

30. dubna 1976 byla zahájena historie největší české mineralogické burzy, která se koná dvakrát ročně v Tišnově. První dva ročníky burzy probíhaly v sále Městského kulturního střediska, od roku 1978 byla burza z kapacitních důvodů přesunuta do tišnovské sokolovny. Vzhledem k velkému zájmu vystavovatelů i návštěvníků byly výstavní prostory rozšířeny o přízemí gymnázia a základní školy. V současnosti se počet vystavovatelů pohybuje mezi 250 až 265 z cca 30 – 40 zemí, počet návštěvníků mezi 8 až 9 tisíci.

Letošní jarní „Mezinárodní expozice minerálů“, jak se akce oficiálně jmenuje, proběhne ve dnech 5. – 7. května a to:
v pátek 5. 5. 2006 od 12 do 19 hodin,
v sobotu 6. 5. od 9 do 19 hodin, v neděli 7. 5. od 9 do 16 hodin

Na akci, která vznikla na bývalém dole Olší a v jejíž organizačním výboru převládají dosud bývalí „uraňáci“, zveme všechny čtenáře novin DIAMO.

p.g. Blahomír Šenk

DIAMO

Podnikový občasník s. p. DIAMO Stráž pod Ralskem. Vydává vedení s. p. Vychází zpravidla jednou v měsíci.
Vedoucí redaktor Otto Hejnic.
Adresa redakce: DIAMO, s. p., 471 27 Stráž p. R.,
tel.: 487 892 084, fax: 487 851 571
e-mail: hejnic@diamo.cz
Sazba: PANTYPE, s. r. o., Liberec
Tisk: GEOPRINT Liberec
Pro vnitřní potřebu s. p. DIAMO